

DET ØKOLOGISKE RÅD
FREMTIDENS MILJØ SKABES I DAG

Miljø- og Planlægningsudvalget
L 55 - Bilag 12
Offentligt

Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg
Folketinget
Christiansborg
1218 København K

25. november 2006.

Vedr.: Forslag til Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

Det Økologiske Råd ønsker med dette brev at gøre udvalget opmærksom på, at forslaget til "Lov om Miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug" og det udsendte forslag til "Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug" ikke opfylder lovforslagets formål om at forebygge og begrænse forureningen samt at beskytte naturen med dens bestande af vilde planter og dyr og deres levesteder, men tværtimod vil forhindre kommunerne i at stille krav til landbruget om i de kommende år at anvende de bedste tilgængelige miljøteknologier til at begrænse forureningen og beskytte naturen.

I oplægget til forberedelsen af lovforslaget var der opstillet 3 scenarier med en reduktion af ammoniaktabet på henholdsvis 0%, 30% og 60% i forhold til bedste staldsystem, og det indgik som et centralt punkt at fremme udviklingen og anvendelsen af renere teknologier.

I forslaget til bekendtgørelse til det fremsatte lovforslag er der reelt tale om en forøgelse af ammoniaktabet i forhold til bedste staldsystem i dag, da der benyttes forældede bedste stald- og lagersystemer som reference, så landbruget slet ikke vil få behov for at anvende de bedste tilgængelige teknologier for at kunne opfylde miljøkravene.

Der benyttes forældede bedste stald- og lagersystemer som reference

I forslaget til "Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug" er der **ikke** taget udgangspunkt i de bedste stald- og lagersystemer i dag, idet der som reference for perioden 2007-2009 er anvendt forældede staldsystemer (amtsmodel regneark version 2.6 norm 2005/06), der har et ammoniaktab, der ligger 24-32% over de bedste staldsystemer i dag (amtsmodel regneark version 2.7 norm 2006/07). Når lovforslaget derfor angiver, at ammoniaktabet i 2007 skal reduceres til "bedste staldsystem minus 15%", så er der reelt tale om, at ammoniaktabet i 2007 blot ikke må ligge mere end 12% over "bedste staldsystem i dag" for malkekvæg, 19% over "bedste staldsystem i dag" for slagtesvin og 26% over "bedste staldsystem i dag" for smågrise.

Landbruget får således slet ikke behov for at anvende nogen som helst af de øvrige miljøteknologier for at opfylde miljøkravene vedrørende ammoniak.

I Bilag 1 er der foretaget en sammenligning mellem de anvendte forældede staldsystemer og de bedste staldsystemer i dag.

Det er værd at bemærke, at de nye staldteknologier med det laveste ammoniaktab ikke er dyrere end de hidtil anvendte. Landmanden sparer faktisk ifølge BAT-byggeblad (107.04-51) 100 kr. pr. årsko ved at anvende det bedste staldsystem, der er sengestalde med præfabrikerede, drænedede gulve frem for at anvende de hidtidige sengestalde med spaltegulv og ringkanalsystem. Besparelsen opstår bl.a., fordi staldsystemet halverer ammoniaktabet, så der spares 132 kr./årsko i indkøb af kvælstofgødning.

Uambitiøse mål for reduktion af ammoniaktabet

Den kvælstoffølsomme natur findes spredt i hele landet og ikke kun i de værdifulde naturområder, der er omfattet af lovforslagets § 7. Flere amter har opgjort, at det kun er en lille brøkdel af deres sårbare natur, der bliver omfattet af lovforslagets § 7.

På den baggrund er lovforslagets generelle krav om en reduktion af ammoniaktabet med kun 15% i 2007 i forhold til det bedste stald- og lagersystem helt utilstrækkelig til at beskytte naturen med dens vilde planter og dyr, uanset om det er baseret på forældede eller aktuelle tal.

Kravet om 15% reduktion af ammoniaktabet i forhold til bedste staldsystem kan endvidere opnås alene ved foderoptimering, f.eks. ved at optimere aminosyresammensætningen i foderet ved at tilsætte udvalgte aminosyrer. Dermed bliver der slet ikke behov for at anvende de nye effektive miljøvenlige teknologier, der kan reducere ammoniaktabet med over 50%, bl.a. forsyning af gyllen og rensning af ventilationsluften for ammoniak.

Selv med lovforslagets krav i 2009 om 25% reduktion af ammoniaktabet i forhold til bedste staldsystem, vil der heller ikke her blive behov for at anvende de nye renere teknologier, der kan fjerne 50-95% af ammoniaktabet i staldene.

Lovforslaget vil således slet ikke fremme udviklingen og anvendelsen af de bedste tilgængelige teknologier, som det påstås i bemærkningerne til lovforslaget, men tværtimod forhindre, at der kan stilles krav om, at de skal anvendes.

Lovforslaget er i modstrid med sig selv

Bemærkningerne til lovforslaget i dets afsnit 4.5 er modsigende. Der står: "Princippet om bedste tilgængelige teknik (BAT) indebærer, at der inden for en given sektor skal anvendes den miljømæssigt set mest effektive og avancerede teknologi i produktionen." Det Økologiske Råd er helt enig, og hvis det blev efterlevet i lovforslaget ville det betyde, at der for alvor kom gang i både udviklingen og anvendelsen af de bedste tilgængelige miljøteknologier i husdyrproduktionen.

Men så står der: "Endelig indebærer lovforslaget, at der skal gælde et krav for alle ejendomme, der skal miljøgodkendes, om at der skal ske en reduktion i udledningen af ammoniak som et led i udvidelsen af produktionen. Der skal desuden tages hensyn til afstanden til ammoniakfølsomme naturområder. Dette generelle ammoniakkrav er et minimumskrav og indebærer ikke, at kommunernes vurdering af og fastsættelse af krav om BAT nødvendigvis er udtømt."

Det betyder, at der i stedet for krav om anvendelse af bedste tilgængelige teknologi blot skal stilles et minimumskrav (15% i 2007) og kun undtagelsesvist stilles skrapere krav.

Ifølge bemærkninger til § 21 skal der ved udvidelser eller ændringer af husdyrbrug inden for 300 m fra Danmarks mest værdifulde og kvælstoffølsomme natur blot stilles krav om, at ammoniaktabet

ikke øges, selv om de bedste tilgængelige teknologier vil kunne reducere det kraftigt, samtidig med at produktionen udvides.

I bemærkningerne til lovforslaget tales der således med to tunger, idet der på den ene side skal anvendes den miljømæssigt set mest effektive og avancerede teknologi i produktionen i hele sektoren, mens der på den anden side fastsættes nogle meget lave minimumskrav, der kan opfyldes uden at anvende de miljømæssigt set mest effektive og avancerede teknologier. Der stilles således reelt ikke krav om anvendelse af BAT, da det meget lave generelle reduktionskrav kan opfyldes uden anvendelse af BAT.

En godkendt bedste tilgængelig teknologi (godkendt BAT) er en generel ikke-stedbunden norm, der skal anvendes overalt uden hensyn til, om områderne er særligt følsomme eller særligt robuste. I særligt følsomme områder skal der stilles skrappe krav end den godkendte BAT f.eks. en kandidat til BAT.

Som det fremgår af Bilag 2, er det muligt på samme tid både at fordoble produktionen og at reducere ammoniaktabet med 7% ved anvendelse af en godkendt BAT med 50% ammoniakfjernelse fra ventilations skorstenene i svinestalde.

Det Økologiske Råd finder, at der generelt i husdyrproduktionen skal stilles krav om en ammoniakreduktion svarende til de bedste godkendte BAT af hensyn til den kvælstoffølsomme natur, der findes overalt i landet. Det vil endvidere være i strid med IPPC-direktivets¹ regler for anvendelse af BAT, hvis der ikke generelt stilles krav om en ammoniakreduktion svarende til de i dag miljømæssigt set mest effektive og avancerede teknologier, der er BAT-godkendte. Det gælder bl.a. forsuring af gylle og kemisk rensning af ventilationsluften for ammoniak, som giver en ammoniakreduktion på 50-95%.

Det Økologiske Råd er indstillet på at anmode Kommissionen om at indbringe Danmark for EF-domstolen, hvis der med loven ikke stilles krav om en generel anvendelse af de miljømæssigt set mest effektive og avancerede teknologier på bedrifter omfattet af IPPC-direktivet. De miljømæssigt set mest effektive og avancerede BAT-godkendte teknologier reducerer i dag ammoniaktabet fra stalde med mere end 50% i forhold til bedste staldsystem.

Den værdifulde natur inden for bufferzonerne sikres ikke med lovforslaget

Det fremgår af IPPC-direktivet, at Danmark ved særligt værdifulde naturområder er forpligtet til generelt at stille skrappe krav end den bedste godkendte BAT. Det vil typisk være kandidater til BAT, der p.t. indebærer en reduktion af ammoniakfordampningen fra ventilations skorstene på svinebedrifter med op til 95%.

Ifølge lovforslagets § 21 skal kommunalbestyrelsen ved vurderingen af en ansøgning om tilladelse efter § 10 eller en godkendelse efter § 11 eller 12 sikre sig, at der ikke sker øget ammoniakfordampning fra det samlede anlæg, hvis det helt eller delvist ligger inden for eller mindre end 300 meter fra de i § 7 nævnte naturtyper.

Dette er helt utilstrækkeligt, da alle de i § 7 nævnte naturtyperes tålegrænser for kvælstof er overskredet i dag. Tilladelsen eller godkendelse bør derfor sikre, at forureningen reduceres så

¹ EU-direktiv 96/91/EF om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening.

kraftigt, at den fremtidige ammoniakfordampning ikke belaster de i § 7 nævnte naturtyper udover deres tålegrænser. Et afslag på udvidelsen vil medføre, at produktionen normalt vil ophøre inden for en meget kortere årrække på grund af strukturudviklingen. Målet må på den baggrund være at få ammoniakforureningen bragt ned under eller tættest muligt på naturens tålegrænser hurtigst muligt. Det vil også være muligt, selv om produktionen udvides, hvis der stilles krav om anvendelse af de mest effektive og avancerede miljøteknologier.

Som det fremgår af Bilag 2, så er det muligt på samme tid både at fordoble slagtesvineproduktionen og at reducere ammoniakforureningen med 69% ved anvendelse af BAT-kandidaten, der reducerer ammoniakudslippet fra ventilationsskorstenene med 90%.

Ifølge lovforslagets § 25 skal kommunalbestyrelsen ved en ansøgning om godkendelse efter § 11 eller § 12 vurdere merdepositionen af ammoniak fra stald og lager, hvis en ansøgt etablering, udvidelse eller ændring af husdyrbrug ligger i en afstand fra 300 til 1000 m fra de af § 7 omfattede naturområder. Miljøministeren kan fastsætte regler om, hvilken merdeposition der vurderes at have en væsentlig virkning på miljøet.

Det Økologiske Råd finder, at så længe de af § 7 omfattede naturområders tålegrænser for kvælstof er overskredet, bør der ikke tillades nogen merdeposition. Der bør tværtimod stilles krav om anvendelse af de mest effektive og avancerede teknologier i forbindelse med ændringer eller udvidelser af produktionen for at få ammoniakforureningen bragt ned under eller tættest muligt på naturens tålegrænser.

Det Økologiske Råd er bekendt med en miljøgodkendelse fra i år af kvægproduktion på ejendommen Hofmangave i Otterup Kommune ved Odense Fjord, hvor der ved anvendelse af miljøteknologier opnås en reduktion i ammoniaktabet på 23%, samtidig med at produktionen udvides med 30% fra 229 dyreenheder (DE) til 296 DE. Lovforslaget er således et tilbageskridt i forhold til gældende praksis, når det blot kræver, at ammoniaktabet ved udvidelser ikke må øges i bufferzonerne.

Det Økologiske Råd er derfor indstillet på at anmode Kommissionen om at indbringe Danmark for EF-domstolen, hvis der med loven tillades udvidelser af husdyrproduktioner omfattet af IPPC-direktivet inden for bufferzonerne, uden at der stilles skrappe krav end den bedste godkendte BAT.

Kravene til reduktion af ammoniaktab kan omgås

I mange tilfælde vil kravet om reduktion af ammoniaktabet med 25% i 2009 også kunne opfyldes alene ved foderoptimering, idet lovforslaget indebærer, at reduktionen af ammoniaktabet kan fordeles på hele bedriften, således at der ved en udvidelse af bedriften fra f.eks. 100 DE til 200 DE blot skal ske en reduktion af ammoniaktabet på 12,5% i såvel de nye som de gamle stalde. Det medfører imidlertid, at landmanden reelt kan undgå at reducere ammoniaktabet i de gamle stalde, fordi ammoniaktabet fra staldene er baseret på normtal og ikke på det aktuelle ammoniaktab.

Så hvis landmanden i forvejen har reduceret ammoniaktabet i den eksisterende produktion ved anvendelse af foderoptimering eller andre tiltag, kan disse benyttes til at opfylde reduktionskravet. Resultatet bliver, at ammoniaktabet fra den udvidelsen reelt kun bliver reduceret med 12,5% i forhold til bedste staldsystem, selv om loven siger 25% reduktion. Og taberen bliver naturen.

Løsningen på dette problem er ikke at tage udgangspunkt i de faktuelle forhold i de gamle stalde, da det vil motivere landmændene til at udskyde foderoptimeringer, indtil de skal udvide for på den måde at undgå krav om anvendelse af teknologier, der ikke er udgiftsneutrale sådan som foderoptimering er.

Det Økologiske Råd anbefaler derfor, at reduktionskravet for ammoniaktab ved udvidelser skal opfyldes fuldt ud i de nye stalde, og at der herudover generelt skal stilles krav om anvendelse af de bedste tilgængelige teknologier (BAT) i såvel nye som gamle stalde og gødningslagre.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in cursive script that reads "Hans Nielsen".

Hans Nielsen

Enslydende brev er sendt til miljøminister Connie Hedegaard.

Bilag 1. Forældede og aktuelle normaltal for bedste stald- og lagersystemer for de vigtigste husdyrproduktioner

Tabellen angiver ammoniaktabet og reduktionskravene for en række husdyrproduktioner ved de bedste stald- og lagersystemer med udgangspunkt i de forældede normaltal (amtsmodel regneark version 2.6 norm 2005/06), som anvendes i forslaget til bekendtgørelsen, og de aktuelle normaltal (amtsmodel regneark version 2.7 norm 2006/07), der viser de i dag bedste stald- og lagersystemer, der har de laveste ammoniaktab.

	Dyretype og N-udskillelse ab dyr	Bedste staldsystem (referencestald) Ammoniaktab i kg N	2007	2008	2009
			15 %	20 %	25 %
			Krav til maks. ammoniaktab (fikspunkt)		
Tal fra 2005/2006, som anvendes i udkast til Bekendtgørelse ¹	1 årsko uden opdræt (tung race) 134,5 kg N	Sengestald med spalter (kanal, linespil). Tab 6% i stald og 2% i lager i alt tab på 10,64 kg N	9,04 kg N	8,51 kg N	7,98 kg N
Aktuelle tal fra bedste staldsystem i 2006/2007	1 årsko uden opdræt (tung race) 136,3 kg N	Sengestald med præfabrikerede, drænedegulve. Tab i stald 4% og på lager 2% i alt 8,06 kg	6,85 kg N	6,45 kg N	6,05 kg N
Tal fra 2005/2006, som anvendes i udkast til Bekendtgørelse ¹	1 årsko uden opdræt (Jersey) 111,1 kg N	Sengestald med spalter (kanal, linespil). Tab 6% i stald og 2% på lager i alt tab på 8,79 kg N	7,47 kg N	7,03 kg N	6,59 kg N
Aktuelle tal fra bedste staldsystem i 2006/2007	1 årsko uden opdræt (Jersey) 112,5 kg N	Sengestald med præfabrikerede, drænedegulve. Tab 4% i stald og 2% på lager i alt 6,66 kg N	5,66 kg N	5,33 kg N	5,00 kg N
Tal fra 2005/2006, som anvendes i udkast til Bekendtgørelse ¹	1 smågris 7,2-30 kg 0,63 kg N	Toklimastald, delvis spaltegulv. Tab 10% i stald og 2% på lager ialt tab 0,074 kg N	0,063 kg N	0,059 kg N	0,056 kg N
Aktuelle tal fra bedste staldsystem i 2006/2007	1 smågris 7,3-31 kg 0,64 kg N	Toklimastald delvis spaltegulv. Tab 6% i stald og 2% på lager i alt 0,050 kg N	0,043 kg N	0,040 kg N	0,038 kg N
Tal fra 2005/2006, som anvendes i udkast til Bekendtgørelse ¹	1 prod. Slagtesvin 30-102 kg 3,19 kg N	Delvis spaltegulv. Tab 12% i stald og 2% på lager i alt 0,439 kg N	0,373 kg N	0,351 kg N	0,329 kg N
Aktuelle tal fra bedste staldsystem i 2006/2007	1 prod. Slagtesvin 31-104 kg 3,18 kg N	Delvis spaltegulv 50-75% fast gulv. Tab 8% i stald og 2% på lager i alt 0,313 kg N	0,267 kg N	0,250 kg N	0,235 kg N

¹ Udkast til "Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug" udsendt i høring den 17/11-2006.

Bilag 2:

Eksempel på ammoniakreduktion trods kraftig udvidelse af produktionen.

I dette eksempel sammenlignes ammoniaktabet fra en slagtesvineproduktion på 150 DE inden og efter en udvidelse til 300 DE.

Inden udvidelsen:

En produktion af 150 DE slagtesvin vil med normtal 2006/2007 (amtsmodel regneark version 2.7 norm 2006/07) give et N-indhold i gyllen på 16.218 kg. Hvis der anvendes foderoptimering på 15% nedbringes indholdet af N i gyllen med 15% til 13.785 kg N. Da stalden er med 75% spaltegulv, giver det et ammoniaktab fra stald på 14% af 13.785 kg N dvs. 1.930 kg N. Ammoniaktabet fra gyllebeholderen er på 2% af 11.855 kg N dvs. 237 kg N.

Det samlede tab er således 2.167 kg N/år.

Efter udvidelsen:

En produktion på 300 DE slagtesvin vil med normtal 2006/2007 (amtsmodel regneark version 2.7 norm 2006/07) give et N-indhold i gyllen på 32.436 kg N. Hvis der anvendes foderoptimering på 15% nedbringes indholdet af N i gyllen med 15% til 27.571 kg N fordelt ligeligt med 13.785 kg N på den nye og den gamle stald.

I den gamle svinestald med 150 DE med 75% spaltegulv vil der fortsat være et ammoniaktab på 2.167 kg som beregnet ovenfor.

I den nye svinestald opført i 2007 med 150 DE med 50-75% fast gulv dvs. bedste staldsystem vil ammoniaktabet fra stald være 8% af 13.785 kg N dvs. 1.102 kg. Ammoniaktabet fra gyllebeholderen vil være på 2% af 12.683 kg N, dvs. 254 kg N. Det samlede tab i den nye svinestald er således 1.356 kg N.

Det samlede tab for begge stalde vil således blive 2.167 + 1.356 kg N dvs. 3.523 kg N, hvoraf 3.032 kg stammer fra staldene og 491 kg stammer fra gyllelager.

Ved anvendelse af den godkendte BAT med 50% fjernelse af ammoniak fra ventilationsluften ville ammoniaktabet fra stalden være reduceret fra 3.030 kg N til 1.516 kg N og tabet fra gylletankene vil blive på 491 kg N, så det samlede tab vil blive på 2.007 kg N.

Det samlede ammoniaktab fra produktionen vil således ved anvendelse af den godkendte BAT med 50% fjernelse af ammoniak fra ventilationsluften falde fra 2.167 kg N/år fra de 150 DE inden udvidelsen til 2.007 kg N/år fra de 300 DE efter udvidelsen eller med 7%.

Ved anvendelse af BAT-kandidaten med 90% fjernelse af ammoniak fra ventilationsluften inden for bufferzonerne ville ammoniaktabet fra stalden være reduceret fra 3.032 kg N til 303 kg N, og tabet fra gylletanken ville blive reduceret til 364 kg N, da nye gylletanke skal overdækkes inden for bufferzonerne. Det samlede ammoniaktab bliver derfor på 667 kg N.

Det samlede ammoniaktab fra produktionen vil således ved anvendelse af BAT-kandidaten med 90% fjernelse af ammoniak fra ventilationsluften falde fra 2.167 kg N/år fra de 150 DE inden udvidelsen til 667 kg N/år fra de 300 DE efter udvidelsen eller med 69%.

Det er således muligt ved anvendelse af en godkendt BAT med 50% ammoniakfjernelse fra svinestaldes ventilationsskorstene at reducere ammoniaktabet med 7%, selv om produktionen fordobles og ved anvendelse af BAT-kandidaten med 90% ammoniakfjernelse at reducere ammoniaktabet med 69%, selv om produktionen fordobles.